

Handelingsgericht en respectvol schrijven over kinderen

Het is een recht van de ouders om het dossier van hun kind in te kunnen zien. Dat maakt het noodzakelijk voor leerkrachten en IB'ers om zinvolle en respectvolle notities te maken, die ze vervolgens kunnen bespreken met de ouders. Wat verstaan we eigenlijk onder respectvol en zinvol schrijven? En waarom is het in de praktijk zo lastig om op deze wijze over kinderen te schrijven? Gelukkig geldt ook hiervoor: alles is te leren. *Marianne Soeters en Andra Koolhof*

Zinvol en respectvol schrijven

In het onderwijs is er behoefte en noodzaak om gegevens over kinderen vast te leggen en deze vervolgens door de ouders en kinderen te laten lezen. Wat is nu 'zinvol' en 'respectvol' om op te schrijven? Zinvol is datgene noteren waar je iets aan hebt. We noemen dat ook wel handelingsgericht schrijven. Dus dát opschrijven wat je handelen richting geeft, wat inhoud geeft aan datgene wat je wilt bereiken met de kinderen (de leerdoelen). Het negatief oordelend schrijven kan je handelen in de weg zitten. En wat je denkt over kinderen beïnvloedt ook je handelen. Respectvol schrijven is datgene noteren wat voor kinderen en ouders herkenbaar en te verdragen is. Hoe feitelijk is het beschrevene en snappen kind en ouders wat er mee bedoeld wordt? Staan er elementen in waar ze trots op kunnen zijn? Of schrikken ze van het grote aantal negatieve oordelen dat er beschreven staat?

Wat zit er in de weg?

1. Maatschappelijk ideaalbeeld van de leerling

Als je een leerkracht vraagt naar de leerling van wie zij het minste last heeft en bij wie ze het gevoel heeft competent te zijn, hoor je de volgende woorden: 'enthousiast', 'leergierig', 'zelfstandig', 'vragenstellend', 'hulpvaardig', 'snel aan de slag na instructie', 'goede concentratie', 'Initiatiefvol', 'vertellend', 'kan goed samenwerken', 'gemotiveerd' en 'rustig'.

Er is een maatschappelijke consensus over wanneer een kind het goed doet en wanneer het kind als 'lastig' wordt ervaren. Dit denken is dan al snel de meetlat waarlangs men iedere leerling legt en vanuit dit (onbesepte) ideaalbeeld schrijft men vervolgens over kinderen. Alles wat boven die lat positief uitvalt, valt onder 'stimulerende factoren' en alles wat onder die lat negatief uitvalt onder 'belemmerende factoren'. Het kind dat niet voldoet aan het ideaalbeeld van een leerling geeft daarmee de leerkracht een gevoel van niet-competent zijn, met als

Marianne Soeters werkt bij Animaz Inspiratie en coacht IB'ers 'on the job'. Naast intervisie geeft ze IB-opleidingen en verzorgt ze de opleiding en de inspiratiedagen 'Meesterlijk coachen' voor ervaren IB'ers en directeuren. Andra Koolhof en Marianne Soeters publiceerden in JSW het artikel 'Kijken met andere ogen' en in TIB 2014-5 'Misperstanden in de klas'.

gevolg dat de leerling vooral gezien wordt als 'lastig en belemmerend voor het lesgeven'. Dit denken beïnvloedt op een negatieve manier het handelen.

2. Persoonlijk ideaalbeeld van de leerling.

Naast het maatschappelijk ideaalbeeld van de leerling draagt elke leerkracht ook een persoonlijk ideaalbeeld van de leerling met zich mee. Dit beeld is vooral gevoed door de eigen opvoeding, opleiding, ervaringen, voorkeuren, kwaliteiten en valkuilen. Het

persoonlijke ideaalbeeld wordt sterk beïnvloed door de sociale groep waarin men is opgevoed en nu leeft. Bijvoorbeeld als ouders een heel andere manier van opvoeden hanteren dan de leerkracht goed vindt, denkt zij misschien al gauw: 'een niet goed opgevoed kind'. Het maatschappelijk én persoonlijk denken samen noemen we 'je binnenkant'. Natuurlijk heb je gedachten, gevoelens en meningen over kinderen, het hoort bij je. Je kunt je binnenkant niet uit je halen. Maar je kunt je binnenkant wel beïnvloeden door anders te denken en te kijken naar kinderen. Daarvoor is eerst een besef nodig dat je een oordeel hebt, maar ook dat je herkent waar je oordeel vandaan komt en dat je open staat om je oordelen te onderzoeken. Een gesprek met het kind, ouders, IB'er of collega's kan helpen om je denken te belichten. Dit kan leiden tot een nieuwe manier van kijken naar gedrag.

Rol van de IB'er

Besef als IB'er dat jij door dezelfde soort ideaalbeelden beïnvloed wordt als de leerkrachten. Je hebt deze ideaalbeelden trouwens ook over je collega's! Troostrijk is dat het begint bij het besef. Dan kun je gaan zoeken naar andere perspectieven en naar persoonlijke voorkeuren van de leerkracht en van jezelf. Je komt daar achter door vragen te stellen aan je teamleden en samen op zoek te gaan naar andere taal. Scherp zijn op zinvolheid en respectvolheid doe je door te vragen:

- Hoe kun je dit gegeven gebruiken? Met bijvoorbeeld: 'Lief kind' kun je niet zoveel. Maar 'Helpt graag' kun je wel gebruiken in de klas door het kind taken daarin te geven. Bij sommige leerlingen is het van belang dat de leerkracht weer het idee krijgt dat zij positieve invloed kan hebben op de ontwikkeling van het kind.
- Andere vragen/suggesties:
- Waar heb jij last van? Hoe komt dat?

- Heeft het kind er ook last van en hoe dan?
- Welke verklaringen heb je ?
 - Concretisering: Wat zie je het kind doen en wat je hoor je het zeggen?
 - Wat van wat je opgeschreven hebt over het kind, gaat jou helpen in de klas?
 - Zit er aan het gedrag ook een positieve kant? Bijvoorbeeld als een leerkracht een kind als 'stiekem' beschrijft, kun je zeggen dat hij/zij heel

- goed op de leerkracht let en precies weet wat wel en niet mag.
- Maak eens samen een alternatievenlijstje rond de termen die de leerkracht gebruikt. Bijvoorbeeld: leerkracht schrijft op 'stil'. Is dan één van de volgende woorden een alternatief: 'teruggetrokken-rustig-verlegen-onzeker-dromerig'?
- Kies dan het meest respectvolle en zinvolle handelingsgerichte woord.

Het herkaderen van je oordelen naar handelingsgerichte termen levert het volgende op:

Druk	Enthousiast
Wil de hele tijd beurten	Leergierig, betrokken
Doet haar eigen zin	Zelfstandig
Onzeker	Vragenstellend
Bemoelial	Hulpvaardig
Kan niet wachten	Snel aan de slag na instructie
Stilletjes	Goede concentratie
Regelt de hele klas	Initiatiefvol
Kletst veel	Vertellend
Kan niet alleen werken	Kan goed samenwerken
Wil steeds beste zijn	Gemotiveerd
Verlegen	Rustig

SAMENVATTING

Handelingsgericht en respectvol schrijven is van groot belang voor kind en ouders. Als IB'er kun je hier een duidelijke rol in spelen. Als het je samen met de leerkracht lukt om meer uit te gaan van een positief perspectief en van de kwaliteiten van kinderen, verdiept het contact met kind, ouders en collega's. Dit geeft jullie de energie en het inzicht hoe verder te handelen met kinderen en concreter de leerdoelen te beschrijven.

TIPS

- Bespreek in je team dit artikel :-)
- Herkent het team de maatschappelijke consensus over hoe kinderen moeten zijn?
- Welke persoonlijke ideaalbeelden hebben de teamleden en waardoor zijn die gevormd?
- Wees duidelijk dat je begrijpt dat dit herkaderen lastig kan zijn. Besef dat jijzelf ook beïnvloed bent door dit ideaalbeeld.
- oefen samen in een teambijeenkomst het herkaderen en gebruik dit in je groepsbespreking.
- Let in de teamkamer eens op welke wijze er over kinderen gesproken wordt en stel er eens een vraag over.